

Vita városismertető kiadványainkról

Téves adatok Szeged régészeti múltjáról

Szükségesnek érzem

Péter László vitaindító cikke alapján, hogy hozzászóljak a városunkról írott ismeretterjesztő, népszerűsítő kiadványok régészeti fejezeteihez. Annál is inkább, mert az ilyen jellegű kiadványokban általában sok hibás adatot felhasználva körvonalazták Szeged és szűkebb környékének az államalapítás előtti történetét. Igen súlyos hibának tartjuk, hogy az említett kiadványok kevés kivételtől eltekintve, nem a korszerű kutatás jelenlegi eredményeit közlik, hanem pontatlan adatokkal elferdített hipotéziseket tárnak az olvasó elé. A várostörténet iránt érdeklődő szélesebb olvasórétegek nem a szorosan vett szakirodalmat olvassák — ezt nem is lehet kívánni —, hanem az ilyen jellegű ismeretterjesztő művekből gazdagítják ismereteiket — hibásan. A Szeged című jogosan bírált könyv bevezetője ugyan az utóbbi évek várostörténeti eredményeinek mérlegelését ígéri, mégis részint a kapott adatok helytelen értékelésével, részint meg nem engedhető hipotézisek közrebecsálásával félrevezeti olvasóit.

Ilyen hibák közé tartozik a paleolit (őskori) lelettel kapcsolatban az, hogy az ősember nem telepedett meg. Szerintük az őshalmi lelet ugyanúgy településből származik, mint az ország többi részének hasonló koru lelete. Itt kell megemlítenünk, hogy az őskor és őskőkör nem azonos. A paleolitikum (csiszolatlan kőkorszak) után nem szűnt meg az élet, csupán egyelőre nem találunk meg az e korból osztható leleteket az Alföldön. Ilyen jellegű leletegyüttesek kimutatására már történtek kísérletek. A tiszai-bánati-körös kultúrák viszonya még nem olyan határozottan tisztázott, mint azt a szerző állítja. A földművelés nem a bronzkorban, hanem már a neolitikumban, az újkőkorból meghonosodott területünkön. Nem egyértelmű, hogy milyen korú őntőműhelyt ismert Szegedről. Az itt talált lelet semmiesetre sem párhuzamosítható a zóki kultúrával. Nem értünk egyet a lakosság egységének

kérdésével sem, mert szűkebb területen később is egységes kultúrákat találunk, szélesebb vidéket vizsgálva viszont korábban sem volt egység. Az utóbbi évek kutatása leszögezte, hogy a lausitzi kultúra nem jutott el Magyarországra területére. A későbronzkori népmozgalmakat pedig, egyelőre nem tudjuk néphez kötni. Így nem látjuk meghatározhatónak sem a thrák, sem az illír lakosságot. Igen korai még a dór vándorlásról beszélni, hiszen ez a kérdés az őskorkutatás egyik legvitatottabb problémája. Fegyvereket már az őskortól kezdve gyártanak, miért állítja a szerző, hogy a vaskor beköszöntése a fegyvergyártás nyitánya is egyben.

Az utóbbi évek kutatásai bebizonyították, hogy a bronzkori földvárak zömét a nyugati betörések ellen a középbronzkorból, és nem a vaskorban készítették. A preszkíta kérdés még nagyon cseppfolyós állapotban van, a szovjet szakirodalom éppen ellenkező irányú vándorlásról ír, mint e könyv. Herodotos a Tiszát nem említi, az agathyrsokról csak annyit ír, hogy a Maris (ez feltehetőleg a Maros) mellett laktak. Az őshalmi koponyák embertani alapon semmiképpen sem köthetjük ehhez a néphez. Az antropológia mai állása szerint nem tud egyes típusokat egyes népekkel azonosítani.

Korai lenne meg Partiscumot jазig fővárosnak tartani, annál kevésbé, mert nem biztos, hogy a szarmatákori leletanyag zömét, amit a szerző felsorol, a jazigokkal

azonosíthatjuk. Az ebben az időben itt élt lakosság igen sok népelemből tevődött össze, indokolatlan, hogy nevét az egyik törzshöz, a jazigokhoz kössük.

Az avar gyűrűk kérdése az utóbbi években véglegesen tisztázódott: valószínűleg csak a vezéri szállások voltak. A Roosevelt téri gerendanyom semmiesetre sem avarkorú, minden bizonnyal a középkori vár egy részének maradványa. Avar szőlőkultúráról ezideig még a leletek alapján nem beszélhetünk. Ugyiszintén teljesen ismeretlen a települések belső rendje is. Nem tudjuk bizonyítani a területnek a honfoglaló időben történt tömeges megszállását sem.

A szerző igen nagy feladatra vállalkozott, s a területen való jártassága hiján sokkal több hibát követ el, mint azt az ilyen igényű mű megengedné. Szükségesnek látnánk a jövőben megjelenő helytörténeti munkák régészeti részeit megelőző felülvizsgálatát megfelelő szakemberekkel. Helytelen az az állapot, amikor az ügybuzgalom, kellő mérvű szakmai ismeretek hiányában, az ismeretterjesztés helyett, az olvasókat a számukra ismeretlen területen, téves adatokkal és teóriákkal helytelen irányba vezeti.

Szükségesnek tartom még egy tudományos színvonalon álló mű megjelenését Szeged és környéke történetéről a honfoglalás koráig. Példaként előttünk állhat Banner János hasonló témájú kitűnő munkája Békéscsaba e korabeli történetéről.

Trogmayer Ottó

Piaci jelentés

A tegnapi piacot bőséges felhozatal, nagy kereslet jellemezte. Különösen sok baromfi és tojás került forgalomba. Az árak a következőképpen alakultak különként. Baromfiárak: Tyúk 22, pulyka 20, sovány liba 21, kövér liba 23, sovány kacsa 22, a tojás darabja 1 forint 20 fillér volt. A tejpiac árai: tej 3, tejfel 24, vaj 45, tehéntúró 10, juhtúró 26 forint. Zöldség- és gyümölcs-

árak: burgonya 1,80—2,60, sárgarépa 1,80, petrezselyem 3, zöldhagyma 6, vörshagyma 1,80, fokhagyma 4,50, fejeskáposzta 2, kelkáposzta 2,50, saláta 20, paraj 3, karalábé 1,50, alma 6—8, héjas dió 18 forint. Egyéb árak: mák 26, szárazbab 10, savanyú káposzta 3, méz 22 forint. Terményárak mázsánként: morzsolt tengeri 350, takarmányárpa 370, búza 360, zab 450 forint.

Otthon nélkül

a fehértavi széki madarak...

IDEJEBEN megjöttek Fehértó híres madarai: gulipánok, cankók, széki lilék. Az egykori szikes pusztának ősi fészkelő madarai mint minden évben, most is megérkeztek. Nap-nap után cankó seregek jönnek messzi utakról. Gólyatöcsök, széki csérek, kis csérek még ezután érkeznek.

A megérkezettek alig hisznek szemüknek. Eltűntek a mocsárvilág maradványai szikes porondjaikkal, ahol fészkelő otthonot találtak. A gólyatöcsnek utolsó mentevárát jelentette a Fehértó. E tavaszon friss gátak között vizek hullámanak, a mocsarak helyén tengerek vannak. A gátakon lovas és motoros lórék zörögnek tova. Kiszorultak a madarak ősi helyükről. Nincs más számukra, — nem is sokat csodálkoznak a változáson, — mennék új hazát keresni. Ez azonban nem olyan egyszerű és nem kis gondot jelent számukra. Szétszórodnak a Tisza—Duna közén, ahol még akadnak szikesek. Így telepedett meg Pusztaszér szikes legelőjén 20 pár gulipán. A helyi tanács felismerte a ritka madarakban a természetudományi értéket, védett területnek nyilvánította a gulipánok otthonát. De jutott a Fehértó 150 pár gulipánjából a palicsi Ludas pusztának, az ágasegyházi szikeseknek és a Fertő-tó osztrák partszegélyének is. Ahol azonban nem veszik védelem alá a fészkelő területeket, a legeltetés megindulásával disznók és kutyák martalékaiá válnak a tojások és a fiókák.

Halad a világ és változik minden

a földön. Az ember lassanként akaratát alá hajtja az eddig nem engedelmessékedő földtájakat is. Így születnek napjainkban is az »elátkozott-istenverte« szikesekből rizsföldek és halastavak, melyek kétségtelenül az ember jobb sorsának előmozdítását vannak hivatva szolgálni. A halásítás főfeltétele a szükséges víz-igény kielégítése, a vizet át nem eresztő talajréteg. És ez a Fehértónál biztosítva van, de ez már biztosítva van másutt is. Ez a lehetőség a Keleti Főcsatorna elkészültével már a Hortobágyon is megvan, s így az eddig korlátok közé szorított párezerhoidas halgazdaság állítólag rövidesen 15 000 holdra emelkedik.

MÁR ÉVEK ELŐTT beharangozta a halászata szaklap (Halászat) egyik cikkével, hogy »Eddig Fehértó, ezután halastó.« és most ez be is következett. A széki madarak azonban nem elégedhetnek meg ilyen megállapítással, mert a »halastó« és a »Fehértó« bizonyos terjeszkedési vonalig nemcsak, hogy jól megfert egymás mellett, hanem különböző élőviláguknál fogva egymást segítették, emelték a táj biológiai értékét: a sós víz ősi élővilága mellé került a Tisza-vízzel feltöltött édesvíz élővilága.

Az ember zsebének a széki madarak hasznát nem jelentenek, de kárt sem. Szeged városának azonban ennek ellenére segíteni kell a Fehértó széki madarainak hazátlanságán. Kell, mert a fehértavi madarak Szegednek tudományos értékét, világhírességét is jelentettek sok más szegedi sajátos érték mellett. Szeged nemcsak Móra, József Attila, Radnóti, a szabadtéri

játékoknak városa, hanem a napsütötte ősi tájak és a madaraknak is városa volt.

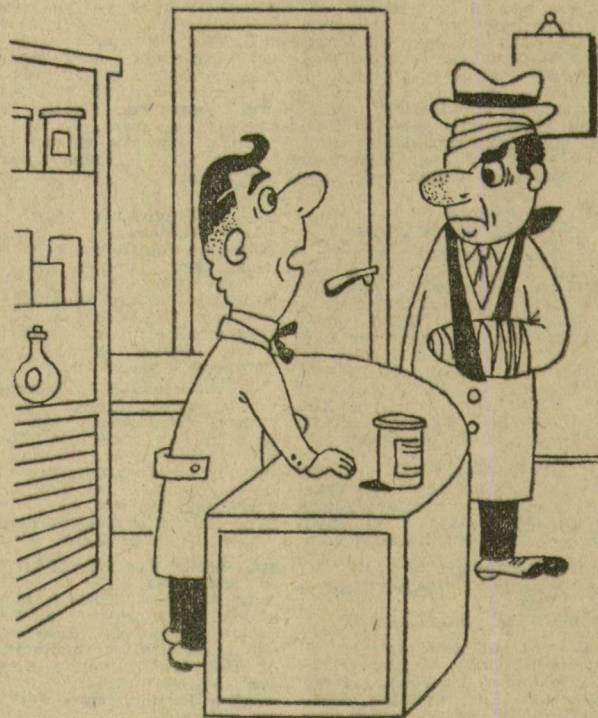
A madarak panasza anketóknak és folyamatos megbeszéléseknek tárgya. Ha a segítés olyan fókú lesz, mint amennyi segítés vágy és jóindulat itt velük szemben a beszédekben megnyilvánul, akkor eredménynek is kell lenni. A bajon segíteni azonban nem olyan egyszerű. A széki madár a kopár szikes pusztáknak madara. Ezeket nem lehet kielégíteni kutyák, rókák, tehének jártá nádásokkal, sással, úgyiszlóván járhatatlanul begazosodott parti területrekkkel. Milyen vízbenyúló kopár szikpadok kellene, sekegy vízzel övezve, ahonnan a madár ellát a messzeségbe és a fenyegető veszedelem elől 100 méterre elhagyhatja fészket; mert szabadon hagyott tojásait csak így mentheti meg. Szem legyen az, amely felfedezési találszínbe olvadó tojásait, fiait. A madarak számára felajánlott gázos partrészeket vízővezettel kell védeni, vegyi úton gaztalanítani kell, a mélyvíz tavak felé gáttal kell körülvenni, amelybe beépített zsilipekkel lehet a megfelelő vízmagasságot biztosítani. Műszaki megoldása nem egyszerű feladat és tetemes költségbe is kerül. Mégis meg kell oldani!

ÉVRŐL-ÉVRE országsszerte nagy érdeklődés nyilvánul meg szakemberek és nem szakemberek részéről a Fehértó madáreléte iránt. A jelenlegi helyzetet átmenetinek kell tekinteni és ha talán ezévben még nem is eléghető ki a szakmai körök részéről jelentkező tudományos igények, bizvást bízunk abban, hogy az a sok beszédekben elhangzott jóakarát és megértés nem marad üres szó, hanem azt a tettek is sürgősen követni fogják. Ez érdeke nemcsak a fehértavi madaraknak, de Szeged városának is.

Vasárnapi

vidám fejtörő

A képhez illő tréfás szöveg mai keresztrejtvényünk hosszai soraiban található.

VIZSZINTES SOROK:

1. A képhez illő szöveg. I. (A zárt betűk: I-T-Z-S-Z.) 10. Jenei Aladár Antal. 11. Tavasszal teszi a folyó. 12. Melyik személyre? 13. A mesékben szerepelnek. 15. Egészen kopasz. 16. Zárai Márta. 17. Testrész. 19. A vadász teszi. 20. Hon. 23. Kisleány, tréfás szóval. 25. Fából is készült (névelővel). 27. Táplálék. 28. Római hatos. 29. Fanyar erdei gyümölcs. 30. Csehszlovák gyártmányú traktor. 32. Szegecs. 33. Ugyanaz, mint a vízszintes 16-os. 34. Megszólítás a cigányoknál. 35. Ilyen verseket is rendeznek Budapesten. 37. Balaton menti üdülőhely. 39. A »bogas« ikerszáva. 40. Keresztül. 42. Házállat. 43. Lehár Ferenc. 45. Háziszárnyas. 47. Táplálék. 49. Kis zenei együttes. 51. Helyhatározó szócska. 52. A héten látható volt — reggelenként.

FÜGGŐLEGES SOROK:

1. Sas, németül (AAR). Az újság 1961. évi március 26-i példánya. (Két szó.) 3. Házaság. 4. Utószín a kártyában. 5. Kisebb épület. 6. A jószívű ígéje. 7. Indok. 8.

36. Libahang. 38. Megszóktat valahonnan, tréfásan. 41. Lóversenypálya, ismert idegen szóval. 44. Irányába. 46. Az egyik német névelő. 47. Nem a hátamögé. 48. A jégen és a dinnyén vágják. 50. Sertéspanzió. 51. Régi római súlymérték.

M. K.

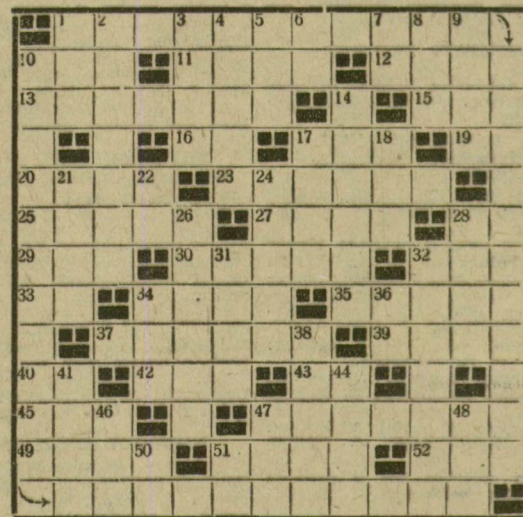
A vízszintes 1. és függőleges 10. sorok megfejtését szombatig (április hó 1-ig) lehet beküldeni. A címzésnél kérjük ráírni: Rejtvény.

MEGFEJTÉSEK —

NYERTESEK

A két héttel ezelőtt közötti rejtvény megfejtése: Közkórház. Kétszázötven. A romváros. Egyenes utcák. Kossuth Lajos. A belváros. Halászk. Rókus. — A helyes megfejtők közül egy-egy könyvet kapott sorsolás útján: Balázs Aranka, Csengele, általános iskola. Juhász Éva, Szeged, Gál u. 8. Kovács Ernő, Szeged, Nemzeti Színház. Liptay Árpádné, Szeged, Iskola u. 25. Masa Béla, Szeged Hattyas sor 41. Muhi Erzsébet, Szeged, Molnár u. 1. Opra Ferencné, Szeged, Pacsirta u. 13. Sárkány Katalin, Újszeged, Fogarasi u. 6. Szalma Imre, Szeged Gép u. 13. Szűcs András, Szemlétlen ízü. 17. Sportember, Kossuth Lajos sugárút az illető. 18. Betűszomszédok. 57. (Vidékre postán küldtük

Melyik tárgyat? 9. Nagy tó a Szovjetunióban. 10. A képhez illő szöveg. II. (A zárt betűk: L-N-A-E-N.) 14. Kémetlen ízü. 17. Sportember, Kossuth Lajos sugárút az illető. 18. Betűszomszédok. 57. (Vidékre postán küldtük

21. Az állatok alá hintik. 22. el a jutalmat, a szegedi Juttat. 24. Finom tészta. 26. ugyanolyan. 28. Szócsata. 31. Ilyen a félével is. 32. Egy bizonyos része. 34. Állathang. között.)

HÜSVÉTRA legszebb ajándék egy

művészeti fénykép

Családi és gyermeksorozatok készülnek műtermeinkben.

Káráz u. 7. nyitva: hétköznap reggel 8-tól 19,30 óráig, vasárnap reggel 8-tól 16 óráig. Széchenyi tér 7, Lenin krt. 42, nyitva hétköznap reggel 8-tól 18 óráig, vasárnap reggel 9-től 13-ig, 15-től 18 óráig.

A 43. sz. fő közlekedési út Csongrádi sgt. és József Attila sgt. közötti szakaszát f. hó 28-al az út átépítése miatt

a forgalom elől lezárjuk

ezen lezárt útszakaszon az építés tartama alatt mindennemű jármű közlekedése veszélyes és tilos.

Aszfaltútépítő Vállalat Építésvezetősége
Szeged 119

Villamoskalauznak

felvesszünk Szegeden lakó 17. életévét betöltött, 150 cm-nél magasabb dolgozókat. Jelentkezés március 27—28-án (hétfőn-kedden) 8—12 óráig, munkakönyvvel a Szegedi Közlekedési Vállalat telephelyén. Külső-Pulcz utca 2 szám alatt. 13 929

BERETZK PÉTER